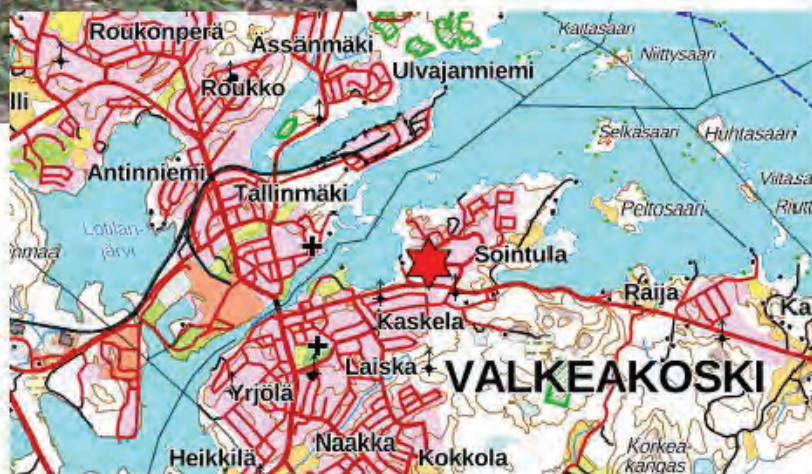
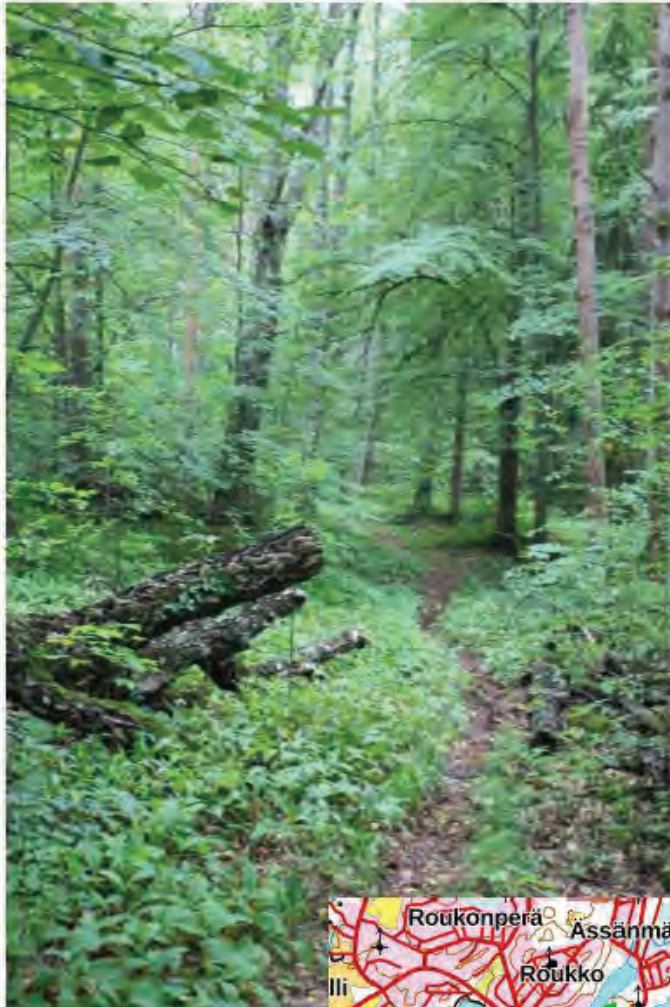

LIITE 7: Luonto- ja liito-oravaselvitys

LIITO-ORAVA- JA LUONTOSERVITYS

Juhanilanpuisto, Valkeakoski

2024

Luontoselvitys M. Ranta
Hautaantie 291
38120 Sastamala
p. 050-5651584
miraranta@hotmail.fi

TYÖN TAUSTAA

Selvityksen kohteena oleva noin 10 hehtaarin kokoinen alue sijaitsee Valkeakosken kaupungin keskustan läheisyydessä, Pälkäneen suntaan itäänpäin, Sointulan kaupunginosassa. Selvitys koskee kiinteistöä 908-15-9903-0 joka jää leirintäalueen, kerrostalojen, Apianlahden ja Pälkäneentien väliin.

Alueelle tehtiin liito-oravaselvitys ja kasvillisuuteen pohjautuva luontoselvitys maankäytön suunnittelua varten, asemakaavamuutoksen tausta-aineistoksi maastokaudella 2024. Maastokäynti liito-oravien osalta tehtiin 30.3. ja kasvillisuuden 2.8. Sekä maastokäynneistä että raportoinnista vastasi Maaria Ranta/Luontoselvitys M.Ranta. Työn tilaajana oli Valkeakosken kaupungin maankäyttöpalvelut.

ALUEEN YLEISKUVAUS

Alue on rakentamatonta metsäistä aluetta mutta siellä risteilee pyörätie sekä lenkkipolkuja, ja sen halki kulkee tie leirintäalueelle. Alue jakautuu karkeasti kahteen erilaiseen elinympäristöön; tuoreeseen kangasmetsään ja lehtometsään.

Lehtometsäalue on suurelta osin vanhalle pellolle kehittynyttä, kosteaa ja kulttuurivaikutteista lehtoa, mäen rintein juurella ja kerrostalojen reunamilla tuoretta, keskiravinteista lehtometsää.

Alueella oleva mäki on reunamiltaan käenkaali-mustikkatyyppin lehtomaista kangasmetsää ja ylempänä tuoretta mustikkatyyppin kangasmetsää. Aivan korkeimmilla kohdilla, jossa kallio on lähellä pintaa, kasvillisuus on kuivahkoa puolukkatyyppin kangasmetsää.

Kuvat 1. ja 2. Alueella on sekä päällystettyä pyörätietä että polkuverkostoa.

SELVITYSKOHTTEEN ARVOTTAMISESSA KÄYTETTÄVÄT PERUSTEET

Selvitysalueen erityistä huomiota vaativien alueiden/kohteiden luokittelussa (liitekartta 2) on käytetty ”Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018” -julkaisun ja Ympäristöministeriön linjauksen mukaista uutta suositeltavaa LuTu-arviointia ja arvottamista oheisella asteikolla ja perusteilla. Näiden arvoluokkien ulkopuolelle jää kaikki niin sanottu tavanomainen luonto kuten tavanomaiset talousmetsäkäytössä olevat metsät ja ojitetut suoalueet ja muuttumat.

Arvoluokka 1: Aina huomioitavat kohteet. Luokan kriteerinä on lainsäädännön antama turva kohteelle.

- Luonnonsuojelualueet
- Natura 2000-alueet
- Suojeluun varatut alueet
- LSL:lla suojeltujen luontotyyppien rajatut esiintymät
- LSL:n tiukasti suojeltujen luontotyyppien esiintymät
- Vesilain suojellut luontotyytit
- Luontodirektiivin liitteen IV a lajien lisääntymis- ja levähdyspaikat
- Luontodirektiivin liitteen IV b kasvilajien esiintymispaikat
- LSL:n erityisesti suojeltavien lajien rajatut esiintymispaikat
- Luontodirektiivin liitteen II lajien sekä lintudirektiivin liitteen I lajien ja niitä vastaavien muuttolintujen rajatut esiintymispaikat
- LSL 73 § suurten petolintujen toistuvasti käytössä ja selvästi nähtävissä olevat pesäpuut
- Luontodirektiivin liitteen IV a lajien tärkeät kulkuyhteydet ja siirtymäreitit
- LSL 95 §:n luonnonmuistomerkit

Arvoluokka 2: E erityisen tärkeät kohteet

- Valtakunnallisesti arvokkaat luontokohteet
- Ekologisen verkoston kannalta erittäin arvokkaat kohteet
- Luontotyyppi- ja lajiesiintymien muodostamat merkittävät kokonaisuudet
- Uhanalaisten luontotyyppien merkittävät esiintymät
- Uhanalaisten lajien merkittävät esiintymät
- Luontodirektiivin liitteen I luontotyyppien merkittävät esiintymät
- Lintudirektiivin liitteen I lajeilla ja niitä vastaaville muuttolinnuille erittäin tärkeät kohteet
- LSL:lla suojeltujen luontotyyppien rajaamattomat esiintymät
- Luontodirektiivin liitteen II lajien rajaamattomat, merkittävät esiintymispaikat
- Lepakoille tärkeät saalistusalueet

Arvoluokka 3: Monimuotoisuutta turvaavat kohteet

- Ekologisen verkoston kannalta tärkeät kohteet
- Luontotyyppi- ja lajiesiintymien muodostamat muut kokonaisuudet
- Paikallisesti arvokkaat luontokohteet
- Uhanalaisten luontotyyppien muut esiintymät
- Luontodirektiivin liitteen I lajeille ja niitä vastaaville muuttolinnuille tärkeät kohteet
- Luontodirektiivin liitteen II lajien muut esiintymispaikat

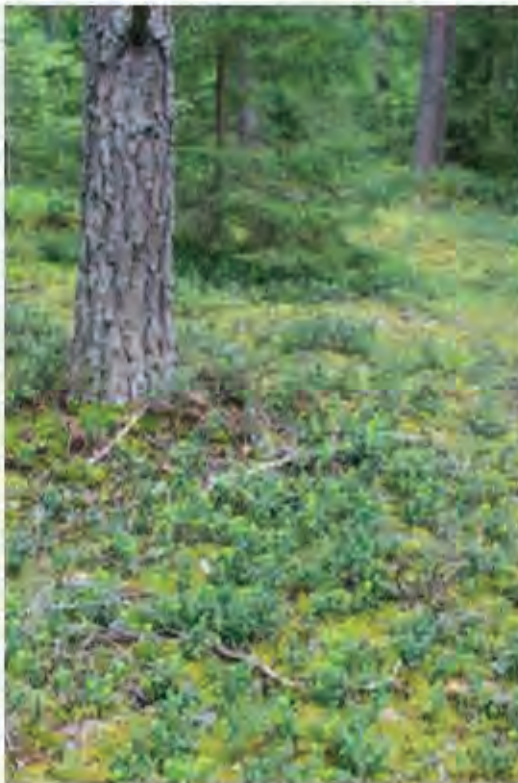
Arvoluokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet

- Ekologisia yhteyksiä tukevat kohteet
- Silmälläpidettävien luontotyyppien ja lajien esiintymät
- Alueellisesti uhanalaisten luontotyyppien ja lajien esiintymät
- Kohteet, joilla esiintyy yksittäisiä huomionarvoisia, pienipiirteisiä luonnonarvoja
- Muut monimuotoisuutta tukevat kohteet

KASVILLISUUSSELVITYS

Kasvillisuuskuvioiden numerointi vastaa liitekartassa 1 käytettyä numerointia.

1. Kuivahko kangasmetsä

Selvitysalueen maastollisesti korkeimmalta kohdalta 100 m mpy löytyy pienialaisesti puolukkatyyppin kuivahkoa kangasmetsää.

Valtapuuna kasvaa mäntyä ja kenttäkerroksessa puolukka ja mustikka ovat runsaimmat lajit. Seassa myös mm. kanervaa, metsätähteä, oravanmarjaa ja kangasmaitikkaa.

Kuva 3. Alueen korkeimmalla kohdalla kallio on lähellä pintaa ja kasvillisuus karumpaa.

2. Tuore kangasmetsä

Suurelta osin alueella sijaitseva mäki on tuoretta mustikkatyyppin kangasmetsää. Valtapuuna on sekä mäntyä että kuusta ja sekapuuna koivua. Puuston ikä vaihtelee nuoresta varttuneeseen. Kasvillisuustyyppiä on pienialaisesti myös lähellä kerrostaloja alueen pohjoisreunalla.

Pensaana kasvaa pihlajaa, nuorta kuusta ja koivua. Aluskasvillisuudessa runsain laji on mustikka, sen seurana kasvaa puolukkaa, sananjalkaa, kieloa, metsä- ja kangasmaitikkaa, metsäimarretta, kevätpiippoa ja metsäkastikkaa.

Kuvat 4. ja 5. Vasemmalla tuoretta kangasmetsää kerrostalojen luon kesällä kuvattuna ja oikealla kuva mäen päältä keväällä.

3. Lehtomainen kangasmetsä

Mäen rinteiden alaosat ja alueen pohjoisosan metsikkö on lehtomaista käenkaali-mustikkatyyppin kangasmetsää. Valtapuuna on kuusi ja seassa mäntyä, koivua ja haapaa.

Pensaana kasvaa pihlajaa. Kenttäkerroksessa mm. mustikkaa, oravanmarjaa, käenkaalia, metsäimarretta, metsäkastikkaa, kieloa, metsälauhaa ja kevätpiippoa.

Kuva 6. Polku kerrostaloilta pyörätielle kulkee lehtomaisen kangasmetsän poikki.

4. Kosteaa runsasravinteinen lehto

Leirintäalueen ympäristössä on vanhaa peltoaluetta joka kasvillisuudeltaan muistuttaa lähinnä kulttuurivaikutteista kostean runsasravinteisen suurruoholehdon lajistoa. Ojitetulla alueella valtapuuna kasvaa kuusi ja lajisto on niukempaa koostuen rönsyleinikistä, metsäalvejuuresta, hiirenportaasta, metsäkortteesta ja ojakellukasta. Ojissa rentukkaa ja vehkaa. Pensaana harvalukuiset koiranheisi, taikinamarja ja korpipaatsama. Puustoa on hiljattain myös harvennettu.

Lähempänä Pälkäneentietä puusto on kookkaista haavoista koostuvaa ja monilajisempaa ja vähemmän kosteaa; edellisten lajien lisäksi löytyy mm. lehtopähkämöä, punakoisoa, lehtopähkämöä, sudenmarjaa, karhunputkea ja mesimarjaa.

Kuvat 7. ja 8. Vanhalla pellolla kasvavaa kosteata ja harvaa kuusikko ja suurruohokasvillisuutta lähellä Apianlahden rantaa.

5. Tuore keskiravinteinen lehto

Mäkeä myötäillen on tuoretta käenkaali-oravanmarjatyypin lehtoa. Puusto on sekapuustoa kuusta, koivua, raitaa ja haapaa. Lähellä Pälkäneentietä myös puhdasta haavikkoa, jossa on voimakasta vesomista ja taas alueen pohjoisosassa myös istutettua sembramäntyä ja lehtikuusta.

Pensaana kasvaa taikinamarjaa, koiranheittä, lehtokuusamaa, tuomea, vaahteraa ja lehmusta. Aluskasvillisuudessa kasvaa sinivuokkoa, käenkaalia, nurmitädykettä, kieloa, ahomansikkaa, kurjenpolvea, vuohenputkea, nuokkuhelmikkää ja kevätpiippoa. Kosteimmilla paikoilla kuvion itälaidalla haapojen juurella kasvoi myös lehtopalsamia ja punakoisoa.

Edustavin kasvillisuus on lähellä kerrostaloja olevan pienen kalliokumpareen juurella, jossa kasvaa lehmusta 5 kpl runkomaisena yksilönä sekä pensaana ja yksi suurehko tammi. Aluskasvillisuus on tuoreen keskiravinteisen tai jopa runsasravinteisen lehdon kasvillisuutta. Aluskasvillisuudessa edellä mainittujen lisäksi jänönsalaattia, lehtokieloa, kyläkellukkaa, haisukurjenpolvea ja mustakonnanmarjaa. Kohteesta löytyy myös pienialaisesti mm. puistolemmikkiä ja kivikkokasveja, jotka ovat levinneet paikalle puutarhajätteen myötä. Uutena uhkana on jättipalsami, jota oli levinnyt sinne jo muutama yksilö. Sijainti on merkitty kasvillisuuskarttaan haitallisena vieraslajina.

Kuva 9. Lajistoltaan edustavimman lehtoalueen halki kulkee polku. Kallion juurella kasvaa yksi iso tammi ja lehmusta. Vaahteraa ja lehmusta on myös pensaana yhdessä tuomen kanssa. Kielokasvaa laajoina kasvustoina.

6. Rantakasvillisuus

Tein aluerajauksen päättymään Apianlahden rantaan, jossa on ruoko-pajuluhtaa ja jonne laskee alueelta tuleva oja.

Pajujen ja ruovikon lisäksi rannalla kasvaa ranta-alpia, vehkaa, rantakukkaa, isosorsimoa, kurjenmiekkää, kapealehtiosmankäämiä, viitakastikkaa ja mesiangervoa.

Kuva 10. Alueelta laskevan ojan suussa rehevää luhtakasvillisuutta. Erityisen runsaana kuvassa vehkaa ja viitakastikkaa.

LIITO-ORAVASELVITYS

TYÖMENETELMÄ JA ARVOLUOKITUS

Kyseessä on asemakaavatasoinen selvitys ja laajuudeltaan kohtuullisen pieni alue, joten se käytiin maastossa kattavasti kokonaan läpi etsien kaikkien täysikasvuisten koivujen, kuusten, haapojen, raitojen ja leppien juurilta liito-oravan papanoita. Alueen keskellä sijaitseva mäki on havupuuvaltainen tasaikäinen, enimmäkseen mäntyä kasvava alue, jota ei käyty läpi liito-oravalle soveltumattomana alueena.

Selvitysajankohta oli oikea-aikainen; lumet olivat metsästä jo lähes kokonaan hävinneet. Lähellä leirintäaluetta olevilla harvapuustoisilla alueilla lunta oli vielä maassa hiukan. Papanoita hävittäviä keväisiä vesisateita ei ollut ollut, eikä aluskasvillisuuden kasvukausi ollut vielä lähtenyt käyntiin.

Selvityksessä on käytetty Valkeakosken kaupungin tarjouspyynnön mukaista luokittelua alueen eri osien soveltuvuudesta liito-oraville:

Luokka 1: Soveltuu hyvin liito-oravalle. Metsikkö täyttää liito-oravan kannalta kaikki vaatimukset. Metsäkuviot ovat yleensä varttuneita kuusivaltaisia sekametsiä, joissa sekapuina on haapaa ja koivua. Alueella on kokopuita tai muita liito-oravalle soveltuvia pesäpaikkoja. Metsätaloudessa nämä metsiköt luokitellaan uudistuskypsiksi. Metsäkuvio voi kuulua luokkaan 1 vaikka merkkejä liito-oravasta ei havaittaisikaan.

Luokka 2: Soveltuu liito-oravalle. Metsä on puustoltaan pääasiassa liito-oravalle soveltuvaa, mutta usein iältään vielä nuori. Sopivat kolopuut puuttuvat tai mahdollisten ruokapuiden osuus on pieni. Esimerkiksi varttuneet kasvatusmetsät kuuluvat tähän luokkaan.

Luokka 3. Liikkumisympäristö. Puuston korkeus on yli 10 metriä. Metsän rakenne on sellainen, että se ei sovellu liito-oravan lisääntymispaikaksi. Puusto voi olla vielä liian nuorta ja puulajit ovat liito-oravalle sopimattomia. Luokkaan kuuluvat nuoret kasvatusmetsät, nuoret ja varttuneet puhtaat männiköt sekä kuusimetsät, joista ei löydy liito-oravalle soveltuvia kolo- ja ruokailupuita. Nuoret lehtimetsät saattavat olla liito-oravan ruokailualuetta, jos ne sijaitsevat asutun reviirin läheisyydessä.

Luokka 4. Liito-oravalle sopimaton alue. Puuton, liito-oravalle täysin sopimaton alue. Eläin ei pysty liikkumaan alueella. Tähän luokkaan kuuluvat avohakkuut, nuoret alle 10 metriset taimikot, vesistöt, pellot ja rakennettu maa.

TULOKSET (liitekartta 3)

Selvitysalueella olevat lehtomaiset metsät ja lehtometsät ovat liito-oravalle erittäin hyvin soveltuvaa elinympäristöä (luokka 1). Puustossa löytyy sekä pesintään että ruokailuun soveltuvia puita. Suuria haapojakin on alueella runsaasti.

Edellä jo mainittukin mäki, niiltä osin kuin se on pelkkää puhdasta tasaikäistä mäntymetsää, on liito-oravalle huonosti soveltuvaa elinympäristöä, mutta soveltuu kuitenkin liikkumisympäristöksi (luokka 3).

Alueelta ei kuitenkaan tässä selvityksessä löytynyt mitään merkkejä liito-oravan esiintymisestä, papanoita ei löytynyt lainkaan.

Laji.fi tietokannan mukaan alueella on havainto liito-oravasta vuodelta 1986, mutta vuonna 2012 ja 2023 tehdyissä selvityksissä havaintoja ei tehty.

Lähimmät liito-oravahavainnot ovat noin puolen kilometrin etäisyydeltä etelän suuntaan Lumikorvesta, josta on useita havaintoja laajemmalla alueella ja koilliseen Sointulan venesatamasta. Näihin suuntiin Juhanilanpuisto voi toimia liito-oravan kulkureittinä koska puustoinen yhteys on olemassa.

YHTEENVETO JA SUOSITUKSET

Alueelta ei löytynyt arvoluokkien 1 tai 2 mukaisia, aina maankäytön suunnittelussa huomioon otettavia luontokohteita tai lajeja. Myöskään arvoluokan 3 mukaisia monimuotoisuutta turvaavia kohteita ei ole.

Alueen keskiravinteinen lehtoalue, jossa on runsaasti **liito-oravalle soveltuvaa pesintä- ja ravintopuuta, on edustavammalta osaltaan luokiteltu kuuluvan arvoluokkaan 4:** Ekologisia yhteyksiä tukevat kohteet. Perusteluna on se, että se on rakenteeltaan liito-oravalle erittäin hyvin soveltuvaa metsää ja siitä on olemassa puustoinen yhteys alueille, jossa oravista on havaintoja. Kasvillisuus on myös monipuolista ja -lajista lehtokasvillisuutta. On todennäköistä, että aluetta käytetään kulkureittinä ja mahdollisuus siihen, että sinne ilmestyy jollain aikavälillä myös liito-orava asumaan, on realistinen.

Alueella on myös virkistyskäyttöllistä merkitystä. Arvoluokan 4 kohteet ovat usein paikallisesti tärkeitä, ekologiaa yhteyksiä tukevia ja niiden säilyttämiseen käytetään tapauskohtaista harkintaa ja soveltamista paikallisella tasolla.

Alueella ei ole sellaisia lehtoja, perinnebiotooppeja, vesistöjä, pienvesiä tai lepakoille suotuisia elinympäristöjä, jotka vaatisivat erillisiä ja tarkempia lajikohtaisia jatkoselvityksiä.

Maastokäynnillä ei löytynyt mitään merkkejä liito-oravan oleskelusta alueella tällä hetkellä, eikä siellä näin ollen ole liito-oravan lisääntymis- tai levähtämisalueeksi luokiteltavia alueita, jotka täytyisi huomioida maankäyttöä suunniteltaessa.

Haitallisten vieraslajien osalta on vieraslajilaissa (1709/2015) maanomistajalla velvoite olla päästämättä ko. lajeja ympäristöön sekä lajien hävittämisvelvollisuus – kohtuullisin toimenpitein.

KÄYTETTY KIRJALLISUUS

Ahopelto, L., Lundgren, L., Kostiainen, A., Peltola, K., Laita, A., Mäkelä, A., Väänänen, M., Perätie, T. & Ruohomäki, A. 2021: *Liito-oravan huomioiminen kaupunkisuunnittelussa. Hyvien käytäntöjen opas*. – Metsähallitus, Espoon kaupunki, Jyväskylän kaupunki ja Kuopion kaupunki.

Alanko, M. & Ahola, J. 2017: *Liito-oravaselvitys kaavasuunnitelma-alueelta*.

Alanko, M. & Ahola, J. 2003: *Liito-orava Valkeakosken alueella 2001-2003*.

Avoin metsä- ja luontotieto. www.metsakeskus.fi/fi/avoin-metsa-ja-luontotieto/luontotietoaineistot/erityisen-tarkeat-elinymparistot

Hanski, I., Henttonen, H., Liukko, U-M., Meriluoto, M. & Mäkelä, A. 2001: *Liito-oravan (Pteromys volans) biologia ja suojelu Suomessa*. Ympäristöministeriö, Alueidenkäytön osasto.

Kontula, T. & Raunio, A. 2018: *Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018: Luontotyyppien punainen kirja. Osa 1: Tulokset ja arvioinnin perusteet*. Suomen ympäristö 5/2018

Kontula, T. & Raunio, A. 2018: *Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018: Luontotyyppien punainen kirja. Osa 2: Luontotyyppien kuvaukset*. Suomen ympäristö 5/2018

Liito-oravan huomioonottaminen kaavoituksessa. YM1/501/2017

Luontoselvitys M. Ranta 2023: *Liito-oravaselvitys Sointula Valkeakoski*.

Mäkelä, K. & Salo, P. 2024: *Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi: Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle*. 2. korjattu painos. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 43/2023

Suomen lajitietokeskus. Laji.fi

Vanhat kartat. www.vanhatkartat.fi

KASVILLISUUSKUVIOT
Juhanilanpuisto, Valkeakoski 2024

LIITEKARTTA 1

ARVOLUOKITUS

Juhanilanpuisto, Valkeakoski 2024

LIITEKARTTA 2

LIITO-ORAVASELVITYS

Juhanilanpuisto, Valkeakoski 2024

LIITEKARTTA 3

